

Међународно архивско саветовање

17. Међународни архивски дан Трст 2007 17-th International Archival Day Trieste 2007

У Музеју цивилне револуције у Трсту 24. октобра 2007. одржано је међународно саветовање архивских радника *17. међународни архивски дан* (17 International Archival Day) у организацији Међународног института за архивске науке Трст–Марибор (International Institute for Archives Science of Trieste and Maribor).

Међународном скупу присуствовало је више од 200 учесника из 30 земаља. Поднето је 27 реферата, а референти су били из 25 земаља Европе, Азије и Америке, што конференцији даје изузетан међународни значај. Тематика реферата је занимљива и изузетно корисна, јер пружа увид у савремену архивистичку теорију и праксу великог броја земаља. Реферати су симултано превођени, а на конференцији је коришћена најсавременија аудио-визуелна техника. Резимеа су била на енглеском језику.

Говорници су у поздравним говорима истакли дугогодишњи успешан рад Међународног института архивских наука, који има велики значај за развој архивистичке теорије и праксе у свету. Скупу су се поздравним говорима обратили: Antonio Dentoni Litta, представник библиотека и архива Италије, Grazia Tato, директор Државног архива у Трсту, Masimo Greco, представник општине Трста, Ricardo Illi из региона Венеције и других области, Maria Teresa Bassa Poropat, из провинције Трст, Renzo Codarin, представник Федералне архивске асоцијације, Jože Šušmelj, генерални конзул Словеније у Трсту, Josef Riegler у име Асоцијације аустријских архивиста и Antonio Monteduro, испред Центра европских иницијатива (CEI).

Центар европских иницијатива позитивно је оценио „међународно успешно деловање“ 17. међународног архивског дана и Јесење архивске школе, као и Међународног архивског института који је био носилац сложених и одговорних послова и организатор двонедељних активности.

Реферати су били подељени у две целине: 1) *електронски архиви*, 2) *приватни архиви* и приватна архивска грађа.

Електронски архиви

Електронски архиви (*Electronic Records*) представљају изузетно важну тему у данашњој епохи нових информационих система, када се вољно или невољно сваког дана све више морамо укључивати у савремене технолошке токове. У овој групи поднето је осам реферата.

Савремено електронско пословање мора да се уреди законским прописима, као што је то урађено са архивском грађом класичног порекла. Овај вид пословања је теже и суптилније уредити из више разлога: дужа искуства у овој области не постоје, нити се наука студиозније упуштала у постојаност носилаца записа а тиме и трајне заштите електронских докумената. Насупрот томе, технологија и електронска техника са бројним могућностима и иновацијама великом брзином постају све савршеније.

Постоје подаци да је 80% цивилизованог света прешло на електронске облике комуницирања, док се 20% и даље служи класичним (физичким) обликом комуницирања. Тај рапидан прогрес тражи многе одговоре. У решавању тих проблема и изналажењу најцелисходнијих решења, морају бити укључени тимови професионалаца: архивисти, електроничари, информатичари, математичари, хемичари, историчари, правници и други, који би требало да предложе неке видова упутстава-стандарда.

Учесници саветовања су говорили о искуствима у својим земљама и могућностима изналажења неких решења. Реферате на ову тему поднели су: Robert Nahuet (Канада): Рад са дигиталним архивима при настанку и архивирању на дуже време (трајно архивирање); Irina Matiash (Украјина): Електронски архиви у Украјини, данас и сутра; Mihael Larin (Русија): Пословање – рад електронских архива у Русији; Meena Gautam (Индија): Пословање – рад електронских архива у Индији; Бранко Бубеник (Хрватска): Заштита аудиовизуелне документације; Josef Hanus in Monika Pekova (Словачка): Електронски документи и архиви; Душа Крнел-Умек (Словенија): Улога архива у заштити електронских докумената у Словенији; Karl Ernst Lupprian (Немачка): Пословање са мегаподацима по стандарду (METS) за описе дигитализације и насталих дигиталних докумената.

Приватни архиви

Велики број учесника из 15 земаља поднео је 17 реферата на тему Приватни архиви (*Private Archives*). У рефератима је изнето како су и у којој мери у њиховим државама нормативно и практично регулисани питање заштите и финансирања и коришћења приватне архивске грађе, као и који статус имају у структури државне управе.

Иако тај проблем постоји код свих архива у свету, он није подједнако изражен у свим земљама. Степен његовог испољавања зависи пре свега у којој мери законска регулатива обезбеђује заштиту архивске грађе од њеног настанка па све до предаје архиву, од развијености друштвене свести и свести грађана о потреби заштите тог културног добра и финансијских могућ-

ности земље. Статус и делокруг приватних архива је уређен у појединим земљама, док у другим државама тај проблем није на адекватан начин ни нормативно ни практично решен.

После укидања једнопартијског система у земљама социјалистичког система, нагле приватизације државне и друштвене својине и увођења вишепартијског система „загосподарује приватна својина“, чиме се рапидно увећава број приватних архива, односно ималаца приватне архивске грађе. Само у мањем броју земаља у транзицији правно је регулисано ко сме вршити увид у приватну архивску грађу односно приватни архив и тиме приступити њеном надзору и помоћи у заштити.

У рефератима је истакнута потреба да се у државама где статус приватних архива – приватне архивске грађе и њене заштите није нормативно уређен, убрзано донесу прописи који би регулисали овај вид делатности. У приватне архиве – приватну архивску грађе убрајани су породични и лични архиви, организације основане по основу власништва предузећа, архивска грађа која се налази у приватном власништву, архивска грађа коју су грађани створили или законски стекли, архивска грађа странака или политичких партија, удружења, верских заједница и др.

У појединим рефератима учесника из земаља у транзицији разматран је проблем како наметнути идеалан модел за приватизована предузећа у заштити архивске грађе. Истакнуто је да је неопходно ограничити личне слободе и права власника који сматрају да куповином предузећа могу располагати архивском грађом и радити са њом шта хоће.

На саветовању је наглашено следеће: приватну архивску грађу треба штитити и кривичним и прекршајним мерама; грађу која се налази у незаконитом поседу треба вратити законитим власницима; приватни – регистровани архиви треба да имају исту заштиту као и јавни архиви; право прече куповине приватне архивске грађе треба да имају архиви.

У оквиру овог дела саветовања поднети су следећи реферати: Петер Павел Класинц (Словенија): Приватни архиви у архивској теорији и пракси; Grazia Tato (Италија): Приватни архиви у Италији; Antonio Rati (Италија): Улога историјског архива (INA) при студију архитектуре Средоземља; Michelle Elliot (ZDA): Приватни документи – јавна уметност; Јован П. Поповић (Србија): Приватни архиви у законодавствима држава југоисточне Европе; Sergey Glushakov (Мађарска): Јавни архиви електронских пошта; Andrej Rybakov (Белорусија): Контрола приватних архива у Белорусији; Маријан Гердеј (Словенија): Елементи приватних архива код некадашњих привредних предузећа; Marie-Claud Delmas (Француска): Приватни архиви у француском архивском законодавству; Magdalena Marosz (Пољска): Заштита државних докумената у приватним архивима Пољске; Javier Aguado (Шпанија): Приватни архиви у Шпанији; Живана Хеђбели (Хрватска): Приватни архиви код невладиних организација у Хрватској; Moshe Mossek-Plana Budowski (Израел): Приватни архиви и приватни документи у Израелу; Roberto

Guarasci (Италија): Архиви и информацијски систем у часопису *Democrazia Cristiana* 1943–1993; Spyridoula Arathymou (Грчка): Историјски државни архив у Грчкој; Joachim Derval (Белгија): Регистрација, преузимање и вредновање јавних архива у Белгији; Elisabeth Schogel-Ernst (Аустрија): Проблеми чувања породичних архива; Снежана Пејовић (Црна Гора): Приватни архиви у поступку транзиције у Црној Гори; Азем Кожар (Босна и Херцеговина): Архивска грађа верских заједница у државама у транзицији; Massimo Colombo (Италија): METIS – Италијанска технологија за светску културну баштину; Monteduro Antonio (Италија): Извештаји о раду учесника Јесење архивске школе MIAZ и раду на Речнику одабране архивске терминологије са подручја деловања MIAZ.

*

Међународни институт архивских наука у Трсту на скупу је званично уручио два признања Statuette ATLANTI и то: Raulu Raselu, овлашћеном представнику Генолошког друштва САД УТАН, „због подршке Институту, помоћи нарочито на стручно-техничким питањима и финансирања стручних путовања чланова Института по Сједињеним Америчким Државама“ и Јовану П. Поповићу, бившем директору Архива Југославије, а сада адвокату из Београда, „због свестране подршке и активног рада у Међународном институту архивских наука, за велики број објављених радова у часопису *Sodobni arhivi* и за неговање присних стручних али и пријатељских веза међу архивистима, без обзира на то из које су средине“.

У посебном делу саветовања Antonio Monteduro (CEI) приказао је Нацрт речника одабране архивске терминологије са подручја деловања Међународног института архивских наука, са уношењем савремене техничко-технолошке терминологије. Massima Colombo је представио тему „Значај италијанске технологије у заштити културних добара“.

Организација саветовања у свим сегментима била је на високом нивоу. Учесници су посетили Државни архив у Трсту и водили разговоре са колегама архивистима. У организацији домаћина, учесници скупа су са полазницима школе посетили старо историјско место Cividale, удаљено 50 км од Трста.

Скуп је са пуно емоција, уз минут ћутања, одао признање мр Мартину Модрушану, угледном дугогодишњем руководиоцу у Архиву Хрватске и великом стручњаку из области микрофилмовања и репрографисања архивске грађе, који је изненада умро 4. јула 2007.

Сви реферати са приказом догађања која су пратила саветовање објављени су у часопису *Atlanti*, чији су издавачи Међународни институт архивистичких наука Универзитета у Марибору и Државни архив у Трсту. Следеће саветовање одржаће се 2008. такође у Трсту. Због велике заинтересованости, свим матичним архивима држава биће благовремено достављена тема саветовања.